

19 §

Ersättning har inte medgivits för avloppspump på villatomt eftersom kommunens avloppsnät inte var trycksatt (s.k. LTA-system) och avloppsnätet inte kunde anses vara olämpligt utfört

Makarna M äger sedan 1993 fastigheten Trinntorp 1:165 som ligger inom verksamhetsområdet för Tyresö kommuns (kommunens) allmänna va-anläggning. Fastigheten ligger i sjökant, har en areal på 5 460 m² och är bebyggd med en villa i ett plan med källare och loft. På tomten finns även ett garage och en friggebod. Villan ligger på ett flackt parti nedanför en bergssluttning. Stighöjden upp till Sparvvägen uppskattas till ca 3-4 m. Fastigheten har använt egen brunn och sluten tank och infiltration.

Enligt detaljplanen för det aktuella området, Sparvvägen på Brevikshalvön, är området avsett för villabebyggelse i form av större friliggande villor. Planområdet består av drygt 20 fastigheter. Till stor del är området bebyggt med äldre hus och många används för permanentboende. Sparvvägen är den andra detaljplaneetappen på Brevikshalvön i en lång rad av etapper. Den första etappen är Breviksskolan som ligger granne med Sparvvägsetappen. Detaljplan har även antagits för en tredje etapp på Brevikshalvön inom vilken kommunen just nu bygger ut den allmänna va-anläggningen. Inom det planområde där den aktuella fastigheten ligger är den allmänna va-anläggningen redan utbyggd och idag ingår etapp två och tre i kommunens verksamhetsområde. Den allmänna avloppsanläggningen i området utgörs av ett självfallssystem. Utvidgningen av verksamhetsområdet skall ske gradvis i takt med att va-anläggningen byggs ut och meningen är att samtliga etapper skall försörjas av kommunens va-anläggning.

Makarnas fastighet är idag ansluten till kommunens renvatten men inte till spillvatten. Dagvattnet tas omhand lokalt på fastigheten. Det behövs en pumpenhet för att fastigheten skall kunna anslutas till det kommunala spillvattennätet. Makarna har ordnat en pump, placerat ut den på fastigheten och dragit fram el. Anslutning är gjord ute i gatan men inte inne i huset. Makarnas pump betjänar bara deras fastighet. Det är totalt åtta fastigheter på rad nere vid sjön som av höjdskal behöver pumpas till sina fastigheter.

Makarna M yrkade förpliktande för kommunen att till dem betala 42 165 kr.

Kommunen bestred yrkandet men vitsordat beloppet så som skäligt i och för sig.

Makarna M anförde i huvudsak: Det yrkade beloppet avser kostnaderna för pumpenheten i enlighet med ingiven faktura. Grunden för deras talan är 19 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV). Enligt deras

uppfattning är det va-anläggningens konstruktion och utförande som gör att deras fastighet behöver en pump för att fastigheten skall kunna använda anläggningen. En sådan pump skall huvudmannen ordna enligt nämnda paragraf. I lagens förarbeten anges att anordningar som enbart är motiverade av en eller ett fåtal fastigheters eget behov inte omfattas av ansvaret i paragrafen. I målet är det inte fråga om en eller ett fåtal fastigheter som behöver pumpar. Det är åtta av 22 fastigheter inom planområdet som behöver pumpar för att kunna använda avloppsanläggningen, vilket motsvarar ca 36 % av fastigheterna inom planområdet. Kommunen har haft olika alternativ. Den kunde ha fortsatt att dra ledningen i sjökanalen. Hade kommunen istället valt ett annat system hade den inte behövt gräva lika djupt.

Kommunen anförde: 19 § LAV är inte tillämplig på en sådan här situation när det inte är fråga om anslutning till ett LTA-system. 19 § LAV hade heller inte varit tillämplig om 36 % av alla fastigheter inom hela verksamhetsområdet behövt pumpar. Då hade man istället fått diskutera om den allmänna anläggningen utförts på ett ändamålsenligt sätt. Man kan inte betrakta den aktuella delen av verksamheten isolerat. Det kunde lika gärna ha varit flera fastigheter med i den här etappen. Man måste se till verksamhetsområdet i stort och ta hänsyn till de ytterligare utbyggnader som sker löpande. De aktuella utbyggnadsområdena, etapperna 1-26 enligt "Planerad etappindelning av detaljplaner", omfattar totalt ca 1 200 bebyggda fastigheter varav ca 700 är belägna inom Breviksområde och kommer att beröras under ca 15-20 år framåt. Idag är det sammanlagt omkring 25 fastigheter av ca 6 500 som behöver pumpar inom kommunens verksamhetsområde. De redan beslutade planetapperna, etapperna 1-4, och planetapperna 5-6 som beräknas vara färdiga år 2009-2010 omfattar totalt ca 157 fastigheter. Av dessa kommer pumpning på grund av höjdförhållandena att behövas för uppskattningsvis 17 fastigheter. Inom hela Breviksområdet – där projekteringshandlingar ännu inte finns för återstående planetapper – uppskattar kommunen att pumpning kan komma att krävas för ca 70 fastigheter. Det kommer alltså att behövas pumpar på flera av fastigheterna i kommande etapper men andelen pumpar, sett till verksamhetsområdet i stort, kommer absolut inte att närma sig en nivå på 30 %. Även om alla åtta fastigheter som behöver pumpar i den aktuella etappen hade haft samma pumpenhet så hade 19 § VAL ändå inte varit tillämplig, eftersom det lika fullt varit förhållandena på den egna fastigheten som gjort att pumpen varit nödvändig.

Den allmänna avloppsanläggningen, som den är utförd och som den skall utföras i kommande etapper, är ändamålsenlig och uppfyller de krav som ställs enligt va-lagstiftningen. Breviksområdet är ett område som allmänt sett lämpar sig väl för självfallssystem och den allmänna va-anläggningen är utförd på ett riktigt sätt. Avloppsledningarna är förlagda på ett riktigt djup med hänsyn till den bebyggelse de betjänar och i huvudsak kan bebyggelsen i området avleda sitt avloppsvatten med självfall till av kommunen anvisad förbindelsepunkt.

Den anvisade förbindelsepunkten medger inte självfallsanslutning från makarnas hus p.g.a. stighöjden från huset till Sparvvägen där kommunens avloppsledning ligger. Att möjliggöra självfallsanslutning genom att förlägga ledningen flera meter djupare i vägen, hade inte underlättat för fastighetsägaren eftersom en självfallsanslutning från huset skulle förutsätta djupa sprängnings- och grävningsarbeten även inom tomten, vilket knappast blivit ett billigare alternativ än en lösning med pump och mera yttlig ledningsförläggning. Det har inte heller funnits något annat rimligt alternativ. Att dra ledningar över de privata fastigheterna längs sjökanten har inte ansetts vare sig ekonomiskt eller tekniskt genomförbart. Eftersom marken är dålig (gammal sjöbotten) hade det krävts omfattande stabilitetsåtgärder i samma omfattning som de som utförts i detaljplansområdet Breviksskolan, bredvid Sparvvägen, där kommunen uppfört 2 600 kalkcementpelare till en kostnad av ca 1,5 miljoner kronor. Det skulle dessutom vara svårt att få till tillräckliga lutningar på ledningarna, vilket hade gjort att en eller flera pumpstationer hade krävts. En sådan lösning skulle även ha inneburit två parallella ledningsdragningar, eftersom det ändå behövs va-ledningar i Sparvvägen för att kunna ge fastigheterna norr om Sparvvägen möjlighet att få ansluta sig.

Det har inte varit aktuellt att generellt bygga ut LTA-system i Breviksområdet. Det finns enligt kommunen inget som pekar på att ett LTA-system för hela detta område totalt sett skulle ha blivit en billigare lösning. Kommunen har idag inga LTA-anläggningar och det är en medveten strategi från kommunens sida att inte anlägga några sådana för att bl.a. undvika driftsproblem. Kommunen överväger dock ett LTA-system för ett mindre delområde med drygt 100 fastigheter i Solberga, beläget utanför Breviksområdet, där ett självfallssystem svårligen skulle kunna byggas ut på grund av delområdets mycket besvärliga topografi. Vid Sparvvägen beror behovet av pumpning inte på kommunens val av avloppssystem utan på några tomters topografi och låga läge i förhållande till vägen där kommunens avloppsledningar dras fram.

Va-nämnden yttrade: Enligt 19 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) skall huvudmannen ordna de pumpar och andra särskilda anordningar som på grund av den allmänna va-anläggningens konstruktion eller utförande behövs på en fastighet för att fastighetsägaren skall kunna använda va-anläggningen.

Bestämmelsen utgör ett undantag från huvudregeln om att förbindelsepunkten utgör gränsen för där huvudmannens ansvar för va-anordningarna slutar och fastighetsägarens ansvar börjar. Utvidgningen av huvudmannens ansvar har ansetts motiverat när särskilda anordningar krävs på grund av att huvudmannen valt ett visst system och detta inte är motiverat enbart av en eller ett fåtal fastigheters särförhållanden (prop. 2005/06:78 s 73). Bestämmelsen i 19 § LAV saknade motsvarighet i den tidigare gällande lagen (1970:244) om allmänna vatten och avloppsanläggningar och genom intagandet i vattentjänstlagen har nu den bedömning som tidigare

gjorts i flera avgöranden av Vattenöverdomstolen och Miljööverdomstolen av innebörd att huvudmannen har ansetts ha ett visst ansvar för LTA-pumpar inne på fastigheten lagfästs. Bestämmelsens utformning begränsar inte huvudmannens ansvar till just LTA-pumpar utan avser även andra särskilda anordningar som kan behövas på grund av den allmänna anläggningens konstruktion eller utförande. I praxis har det utvidgade ansvaret dock gällt pumpar i ett allmänt s.k. LTA-system, vilket för att fungera förutsätter att pumpar förläggs på fastigheternas sida om förbindelsepunkten. Pumparna har alltså i dessa fall funktionellt sett varit motiverade av den allmänna va-anläggningens utformning. Avsikten med att införa undantaget i lag har aldrig varit att i samtliga fall där det behövs en pump på fastigheten ge huvudmannen ansvar för denna. I många fall behöver fastigheter tekniskt krävande anordningar av motsvarande slag som en LTA-pump men då dessa behövs enbart p.g.a. fastighetens egna förhållanden står det klart att fastighetsägaren själv måste svara för dessa anordningar (SOU 2004:64 s 275).

Kommunen har ett ansvar för att med beaktande av bl.a. lämplighets- och kostnadsavväganden uppföra en ändamålsenlig va-anläggning. För det fall kommunen väljer en konstruktion som behöver pumpar – ett LTA-system – får kommunen ett visst ansvar för pumparna även om de ligger innanför förbindelsepunkten. Om kommunen efter erforderliga lämplighets- och kostnadsavvägningar väljer ett självfallssystem får den eller de fastigheter som behöver en pump normalt själva svara för denna.

I förevarande mål skall sökandenas fastighet anslutas till ett självfallssystem som i sig fungerar utan pumpar. Pumpen på sökandenas fastighet behövs p.g.a. fastighetens egna förhållanden. Det rör sig alltså inte om ett sådant fall då huvudmannens ansvar enligt 19 § LAV utvidgats till att gälla särskilda anordningar på tomtmark.

I Makarna M:s talan får även anses ligga att va-anläggningen hade bort utföras på annat vis än som skett varför frågan uppkommer om kommunen ändå kan anses betalningsansvarig för pumpen inne på fastigheten till följd av att kommunens val av självfallssystem och ledningsdragning inte kan anses lämpligt och ändamålsenligt. Vid övervägande av denna fråga måste kommunen tillerkännas en relativt stor frihet i det närmare systemvalet även om det, inte minst med tanke på de ekonomiska konsekvenserna, bör kunna krävas att valet sker under tillbörligt hänsynstagande till samtliga föreliggande omständigheter av betydelse. Således bör inte bara kostnaderna för den allmänna anläggningen beaktas i valkalkylen utan också alla de kostnader som på olika sätt drabbar fastighetsägarna direkt. Kommunen har redogjort för hur va-utbyggnaden i Breviksområdet sker löpande i olika stora etapper och för hur en självfallslösning har funnits vara det ändamålsenligaste alternativet för denna utbyggnad. Den utförda ledningsdragningen och motiven härför har också redovisats. Med den planerade utbyggnaden i Breviksområdet går det inte, enligt Va-nämndens mening, att betrakta den nu aktuella etappen isolerat vid bedömningen av systemvalet och alternativ ledningsdragning utan kommunen

har haft att göra en helhetsbedömning. Vad som härvid framkommit ger inte stöd för att det valda självfallssystemet för lösning av avloppsfrågan i området totalt sett skulle vara ett olämpligt val från de synpunkter kommunen haft att beakta eller att ledningarna bort läggas på annat vis än som skett. Även om alternativ funnits måste, som anförts, kommunen tillerkännas en relativt stor frihet i dessa hänseenden.

På grund av det anförda kan kommunen inte anses betalningsansvarig för den aktuella pumpen. Sökandenas talan skall därför lämnas utan bifall.

Va-nämnden lämnade Makarna M:s talan utan bifall.

Beslut 2008-03-19, BVa 15
Mål nr Va 116/07